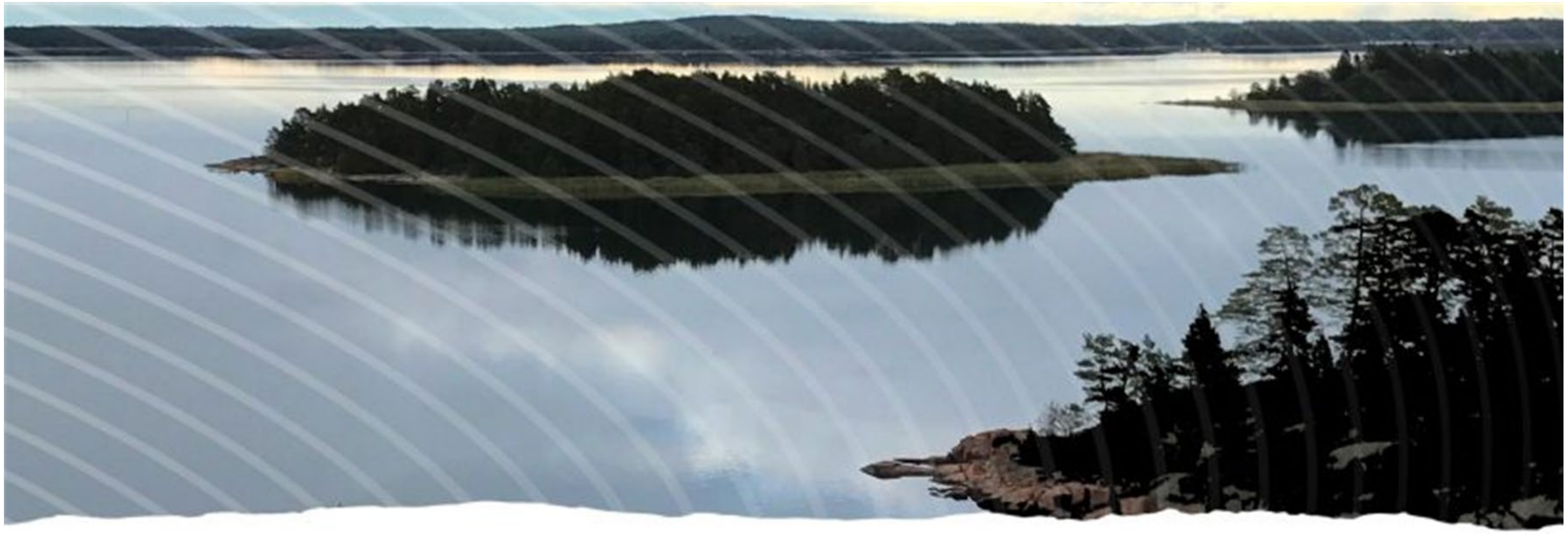

MERIALUESUUNNITTELU

Merellinen ruoantuotanto merialuesuunnittelussa ja –suunnitelmissa

23.8.2022

Olli Rönkä
Timo Juvonen
Kaarina Rautio

SUOMEN MERIALUESUUNNITELMA 2030

Merialuesuunnitelma on valmisteltu kolmessa osassa. Suunnitteluratkaisut on tehty rannikon maakuntien liitoissa yhteistyössä koko merialueen kattavasti ja laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa, ottaen huomioon alueelliset ominaispiirteet.

Merialuesuunnitelmassa tunnistetaan tasapuolisesti meriympäristön ja merellisten toimijoiden hyvinvoinnin tarpeita ottamatta kantaa niiden tärkeysjärjestykseen. Tarkasteltavilla toimialoilla on erilaisia yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä arvoja, joita suunnitelmalla vaalitaan.

Suunnitelma osoittaa merkittäviä ja potentiaalisia alueita ja yhteyksiä.

Suunnitelma tunnistaa nykyhetken sekä tulevaisuuden merellisten toimialojen ja meriympäristön potentiaaleja ja synergioita. Suunnitelma on luonteeltaan mahdollistava, ei poissulkeva.

Kartallisen suunnitelman kiinteä osa on *merkintäkorttikirjasto*, jossa kuvataan karttamerkintöjen yleinen selite, merkinnän kuvaus, suunnitteluperiaatteet, suunnittelualueiden ominaispiirteet ja painopisteet, maan ja meren vuorovaikutus sekä lähtökohdat ja selvitykset.

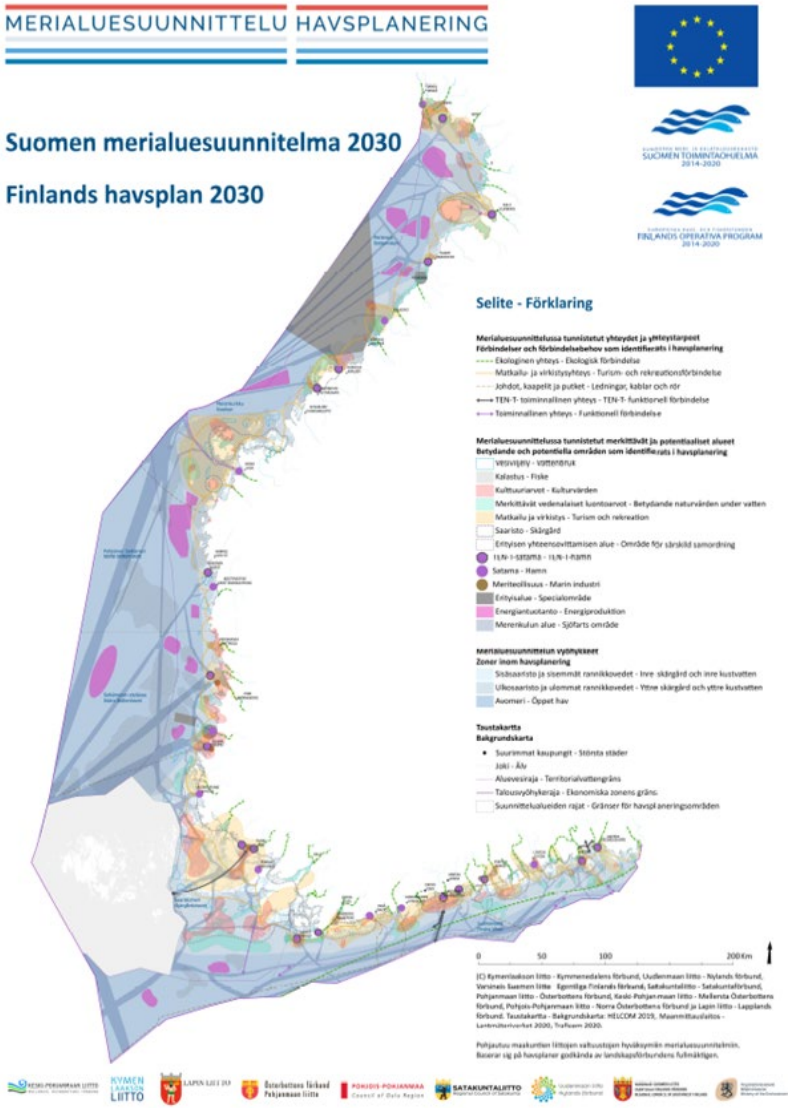

KALASTUS JA KALANKASVATUS

Visio 2030

Kalastus
”Kestävä kaupallinen kalastus tukee omavaraisuutta, tuottaa ilmastoystävällistä ruokaa sekä vahvistaa rannikon ja saariston elinvoimaisuutta nojaten yhteistoiminnalliseen paikalliseen päätöksentekoon.”

Vesiviljely
”Vesiviljely tukee omavaraisuutta, tuottaa kestävästi ja ilmastoystävällisesti lähi- ja kotimaista ruokaa ja luo elinvoimaa saaristoon ja rannikolle. Vesiviljely tukee kalastukseen liittyvää rannikkoinfrastruktuuria.”

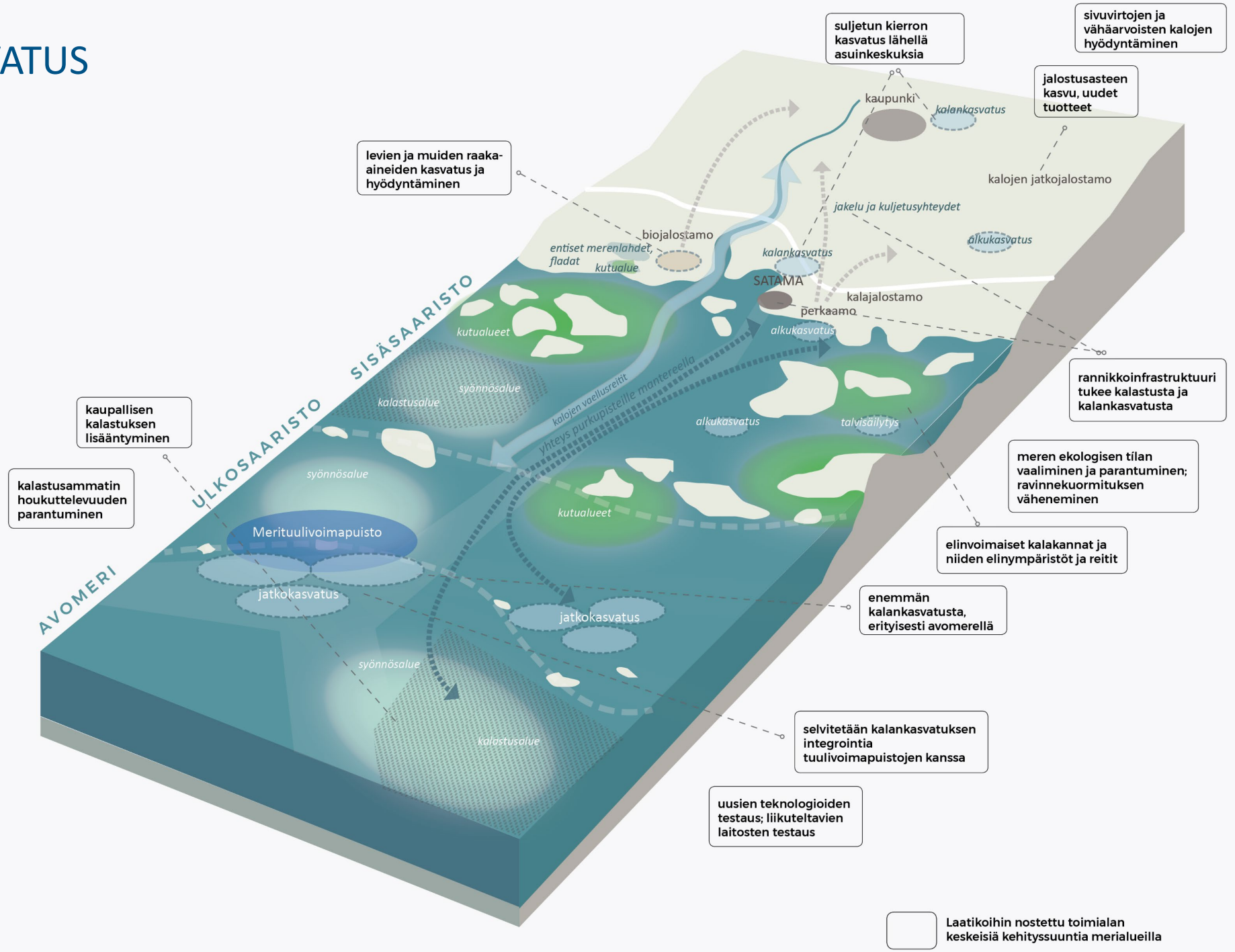

Kalastus

Sijoittuminen merialuesuunnittelun vyöhykkeille

Sisäsaaristo ja sisemmät rannikkovedet | Ulkosaaristo ja ulommat rannikkovedet | Avomeri

Taustoitus

Yleinen selite	Merialuesuunnittelussa tunnistetaan ammattikalastuksen osalta rannikon verkkokalastuksen ja avomerialueen troolikalastuksen tärkeitä alueita. Muu ammattikalastus kuten rysäpaikat on huomioitu osana suunnitteluprosessia, mutta niitä ei esitetä suunnitelmakartalla.
Merkinnän kuvaus	Merkinnällä osoitetaan keskeisiä verkkokalastukseen ja troolikalastukseen käytettäviä alueita, joiden tunnistamisen taustalla on hyödynnetty muun muassa verkkokalastus- ja troolausaineistoja.
Suunnitteluperiaate	Toimialaa kehitettäessä on tärkeää ottaa huomioon kalastuksessa hyödynnettävien alueiden vuotuiset ja vuodenaikaiset vaihtelut, ilmastonmuutoksen vaikutukset, kalastukselle tärkeät satamat sekä virkistyskäyttömahdollisuudet. Lisäksi on tärkeä ottaa huomioon kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat.
Suunnittelualueiden ominaispiirteet ja painopisteet	**Pohjoinen Selkämeri, Merenkurkku ja Perämeri:** Ammattikalastuksen kannalta merkitystä on erityisesti saaristoilla ja rannikkovesillä. Rannikolla pyyntimuodoista merkittävimmät ovat verkko- ja rysäkalastus. Pohjoinen Selkämeri on silakan troolausalueena merkittävä. Kalasatamien verkosto on kattava. Perämeren alueella kalanjalostus on keskittynyt Ouluun. **Saaristomeri ja Selkämeren eteläosa:** Suurin osa Suomen silakkasaaliista tulee tältä suunnittelualueelta. Saaristomeri on Suomen merkittävin elinkeinokalatalouden keskittymä. Eteläisellä Selkämerellä sijaitsee merkittäviä troolikalastusalueita sekä avomerellä että rannikon läheisyydessä. Alueella on kattava kalasatamien verkosto. Alueen suurimpia kalasatamia ovat Reposaari, Uusikaupunki ja Kasnäs. **Suomenlahti:** Runsaat ja monipuoliset kalakannat luovat hyvät mahdollisuudet ammattikalastuksen lisäämiseen. Pienimuotoinen rannikon läheisyydessä tapahtuva ammattikalastus on useimmiten monilajikalastusta rysillä ja verkoilla.
Maan ja meren vuorovaikutus	Kalasatamat ja logistiikkayhteydet ovat kalastukselle keskeisiä saalin purkamisen sekä jatkojalostusketjun kannalta. Vaelluskalavesistöt, kalaväylät sekä kutualueet ovat keskeisiä kalojen lisääntymisen kannalta. Tornionjoki ja Simonjoki ovat valjastamattomia vaelluskalajokia
Lähtökohdat ja selvitykset	Luonnonvarakeskuksen avoin aineisto I-ryhmän ammattikalastajien tärkeimmistä rannikon verkkokalastusalueista (https://opendata.luke.fi/dataset/pyydyspaikat-rysapisteet-ja-verkkoalueet). Aineisto käsittää I luokan kalastajien verkkokalastusalueet. Aineistoa on yleispiirteistetty merialuesuunnittelun mittakaavaan sopivaksi. Aineisto on noudettu 13.9.2019. Avomerellä osoitettu troolikalastus perustuu ICES:n VMS-aineistoon vuodelta 2013, jossa yhdistyvät kaikkien kalastusmuotojen intensiteetti, sekä HELCOM:n keräämään aineistoon kalastusalusten liikkeistä (AIS) vuodelta 2016. HELCOM-paikkatietorajapinta: 2016 Fishing AIS Shipping Density (http://maps.helcom.fi/website/mapservice/). Rasteriaineiston päältä on digitoitu intensiivisimmän kalastuksen alueet. Suunnitelmakartan tausta-aineistossa esitetään kalasatamat sekä I-ryhmän ammattikalastajien rysäpaikat.

Vesiviljely

Sijoittuminen merialuesuunnittelun vyöhykkeille

Sisäsaaristo ja sisemmät rannikkovedet | Ulkosaaristo ja ulommat rannikkovedet | Avomeri

Taustoitus

Yleinen selite	Merialuesuunnittelussa tunnistetaan vesiviljelyn osalta kalankasvatukselle potentiaalisia alueita. Kalankasvatukselle soveltuvia alueita on myös tässä merialuesuunnitelmassa osoitettujen potentiaalisten alueiden ulkopuolella. Muut vesiviljelymuodot voidaan tarvittaessa ottaa mukaan merialuesuunnitelmaan seuraavilla suunnittelukierroksilla.
Merkinnän kuvaus	Merkinnällä osoitetaan kalan jatkokasvatuksen kannalta potentiaalisia alueita. Alueiden tunnistamisessa on hyödynnetty Luonnonvarakeskuksen tuottamaa mallinnusta.
Suunnitteluperiaate	Vesiviljelyä kehitettäessä on tärkeää selvittää parhaiten soveltuvat alueet merympäristön tila ja luontoarvot huomioiden. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon vesiviljelyn toimintaketjun kannalta oleelliset tarpeet, kuten infrastruktuuriyhteydet, satamat sekä eri tuotantovaiheiden vaatimat alueet. Vesiviljelyn kehittämisen lähtökohtana on uusien teknologioiden tuomat mahdollisuudet kalankasvatuksen sijoittumiselle niin, että meren ja merympäristöön kohdistuva kuormitus olisi mahdollisimman vähäistä. Vesiviljelyä kehitettäessä on tärkeää selvittää parhaiten soveltuvat alueet merympäristön tila ja luontoarvot huomioiden. Vesienhoidon ja merenhoidon tavoitteet saattavat rajoittaa potentiaalisten kalankasvatusalueiden hyödyntämistä.
Suunnittelualueiden ominaispiirteet ja painopisteet	**Pohjoinen Selkämeri, Merenkurkku ja Perämeri:** Alueella on tunnistettu nykyisten kalankasvatusalueiden ja niiden laajentumisalueiden lisäksi potentiaalisia alueita Merenkurkusta sekä Selkämeren ja Perämeren ulommilta rannikkovesiltä. **Saaristomeri ja Selkämeren eteläosa:** Saaristomeri on perinteisesti merkittävä kalankasvatusalue. Tulevaisuuden vesiviljelylle potentiaalisia alueita on tunnistettu ulkosaaristosta ja Selkämeren eteläosan ulommilta rannikkovesiltä. **Suomenlahti:** Suomenlahdella on tunnistettu uusia potentiaalisia kalankasvatusalueita.
Maan ja meren vuorovaikutus	Satamat ovat tärkeitä vesiviljelyn eri tuotantovaiheiden kannalta. Logistiikkayhteydet ovat keskeisiä raaka-aineen ja tuotteiden siirtämisen ja jatkokäsittelyn kannalta.
Lähtökohdat ja selvitykset	Kalankasvatuksen sijainninohjausmalli FINFARMGIS, joka ottaa huomioon kahdeksan ympäristöllistä kriteeriä (virtaus, syvyys, merialueen avoimuus (indeksi), etäisyys lintusaarilin Natura 2000 -alueilla, etäisyys vedenalaisiin riuttoihin Natura 2000 -alueilla, ekologisesti tärkeät alueet, etäisyys muihin kalankasvatuslaitoksiin, rannikkovesien ekologinen luokitus 2016), yhden taloudellisen kriteerin (toiminnallinen etäisyys) ja kaksi sosiaalista kriteeriä (kasvatuksilta poissuljetut alueet, vapaa-ajan asutuksen tiheys) (Luonnonvarakeskus 2020). Mallinnus on tehty osana Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) rahoittamaa Vesiviljelyn innovaatio -ohjelmaa. Mallinnuksen avulla tunnistettuja kalankasvatukselle potentiaalisia alueita on esitetty yleispiirteistettyinä strategisina merkintöinä. Aineisto saatu 5.2.2020. Suunnitelmakartan tausta-aineistossa esitetään olemassa olevat ja luvitetut vesiviljelylaitokset.

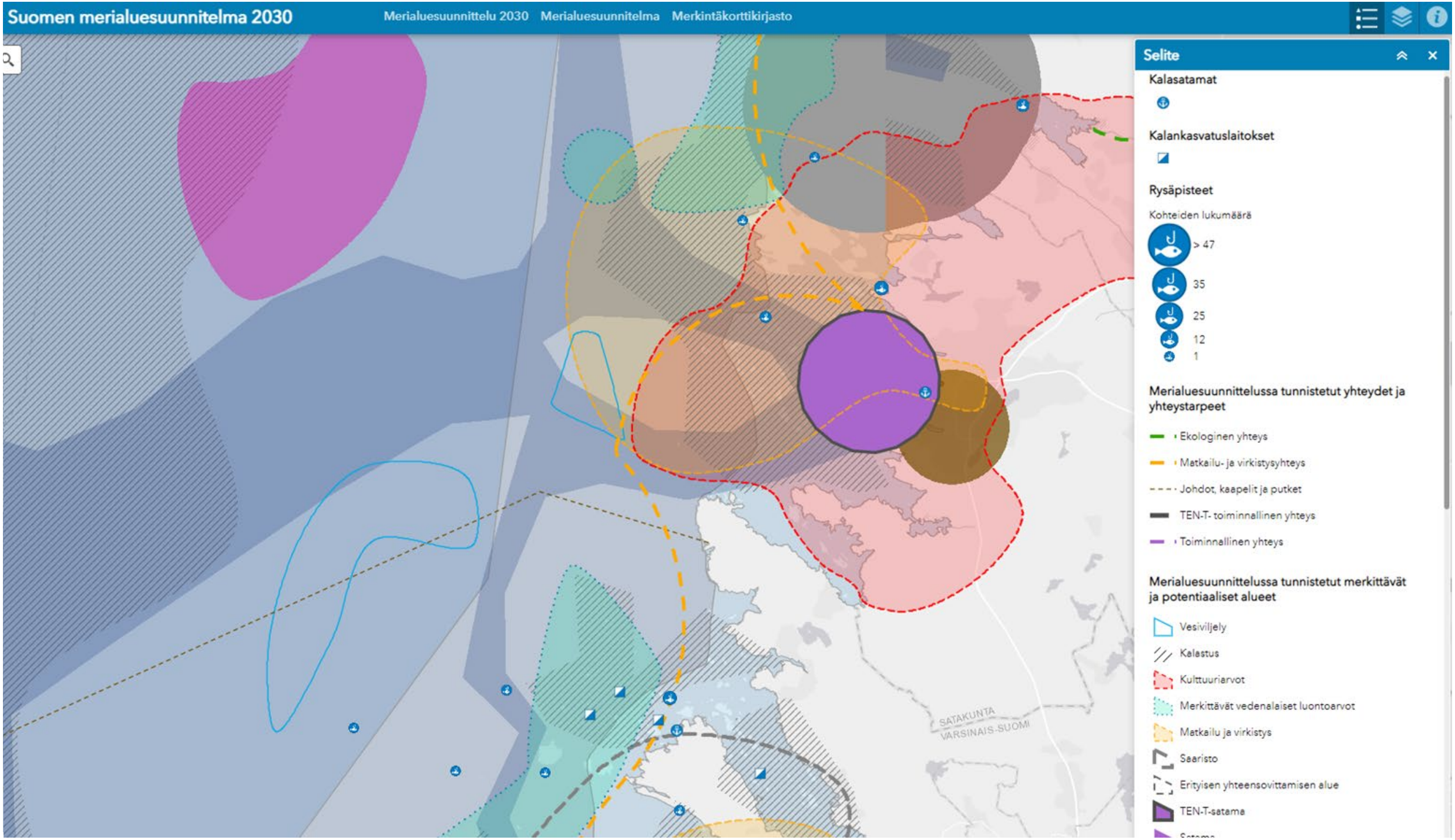
Suomen merialuesuunnitelma 2030
Merialuesuunnittelu 2030
Merialuesuunnitelma
Merkintäkorttikirjasto
Selite
Kalasatamat
Kalankasvatuslaitokset
Rysäpisteet
Kohteiden lukumäärä
> 47
35
25
12
1
Merialuesuunnittelussa tunnistetut yhteydet ja yhteystarpeet
Ekologinen yhteys
Matkailu- ja virkistysyhteys
Johdot, kaapelit ja putket
TEN-T- toiminnallinen yhteys
Toiminnallinen yhteys
Merialuesuunnittelussa tunnistetut merkittävät ja potentiaaliset alueet
Vesiviljely
Kalastus
Kulttuuriarvot
Merkittävät vedenalaiset luontoarvot
Matkailu ja virkistys
Saaristo
Erityisen yhteensovittamisen alue
TEN-T-satama
SATAKUNTA
VARSINAIS-SUOMI

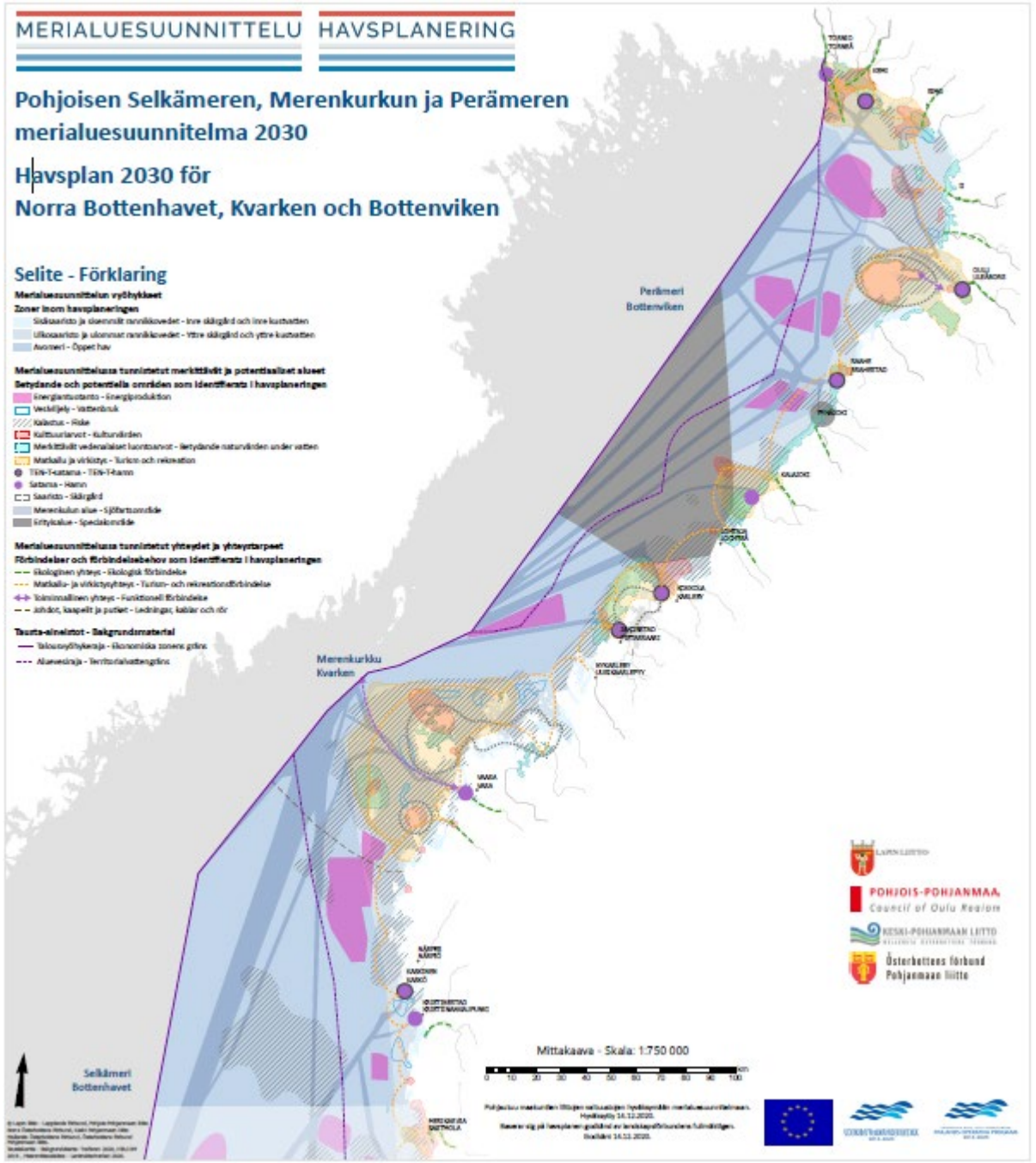

POHJOINEN SELKÄMERI, MERENKURKKU JA PERÄMERI

- Kalastusaluepotentiaalin osoittamisen haasteena muun muassa kalastusalueiden ajallinen ja maantieteellinen vaihtelu
- Ekologiset yhteydet ja vaelluskala-asian merkitys, tuodaan näkyväksi
- Vedenalaiset merkittävät luontoalueet osoitettu suunnitelmassa, poikastuotantoalueet
- Vesiviljelyn osalta Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla olemassa olevien alueiden laajennuksia, Pohjanmaan alueella uutta potentiaalia. Keski-Pohjanmaan erityisalue tuo rajoitteita.
- Vesien ekologinen tila pääsääntöisesti tyydyttävä tai hyvä
- Yhteensovittamisen alueelliset haasteet
- Haastavat luonnonolosuhteet (saarten vähäisyys pohjoisessa, suolapitoisuus, jäätilanne, pimeys)

SAARISTOMERI JA SELKÄMEREN ETELÄOSA

- Pitkä kalatalouden perinne, niin kalastuksen kuin vesiviljelyn suhteen
- Suomen merkittävintä kalatalousaluetta, myös satamat ja logistiikka
- Kalastus: mitä merkitään, kaikki vai ei mitään, miten rajata kalastukselle tärkeää merialuetta
- Vesiviljelyn mittakaava, miten esittää. Suunnitelmassa tulevaisuussuuntautunut näkökulma
- Mitä tietoaineistoja on saatavilla, niiden tulkinta, ajantasaisuus ja tulevaisuuden ennustuskyky
- Vesien ekologinen tila suurelta osin tyydyttävä tai välttävä, hyvä vain Rauma-Pori -välillä
- Yhteensovittamisen jatkuva tarve ja haaste
- Ihmistoiminnan ”paineet ja rajoitukset”; esim. matkailu, mökkeily, tuulivoima, puolustusvoimat, meriliikenne ja luontoarvot

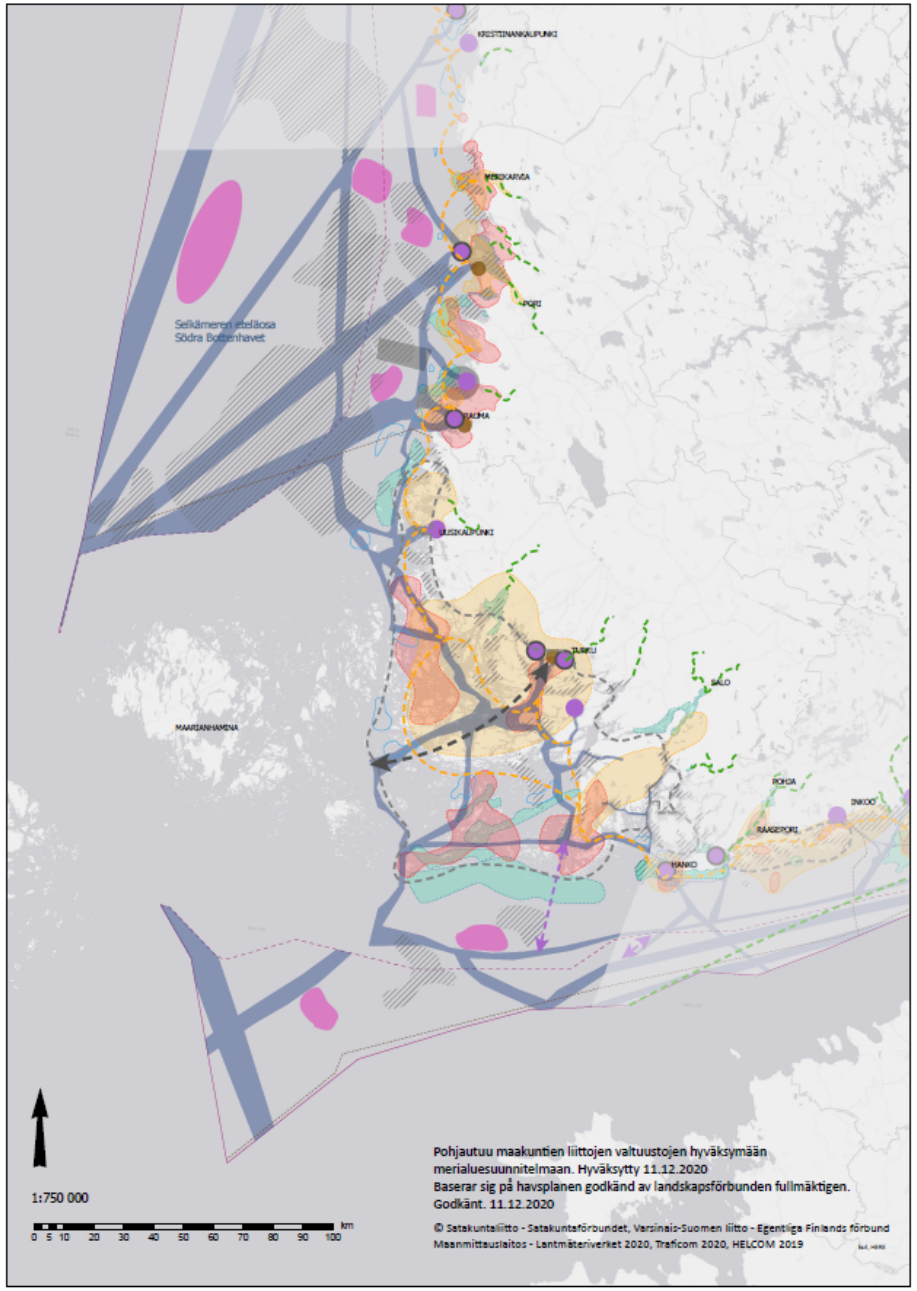

MERIALUESUUNNITTELU HAVSPLANERING

Saaristomeren ja Selkämeren eteläosan merialuesuunnitelma 2030

Havsplan 2030 för Skärgårdshavet och södra Bottenhavet

Selite - Förklaring

Merialuesuunnittelun vyöhykkeet - Zoner inom havsplaneringen
- Sisäsaaristo ja sisemmät rannikkovedet - Inre skärgård och inre kustvatten
- Ulkosaaristo ja ulommat rannikkovedet - Yttre skärgård och yttre kustvatten
- Avomeri - Öppet hav

Merialuesuunnittelussa tunnistetut merkittävät ja potentiaaliset alueet - Betydande och potentiella områden som identifierats i havsplaneringen
- Saaristo - Skärgård
- Satama - Hamn
- TEN-T-satama - TEN-T-hamn
- Meriteollisuus - Marin industri
- Vesiviljely - Vattenbruk
- Kalastus - Fiske
- Energiantuotanto - Energiproduktion
- Merenkulun alue - Sjöfartsområde
- Matkailu ja virkistys - Turism och rekreation
- Kulttuuriarvot - Kulturvärden
- Merkittävät vedenalaiset luontoarvot - Betydande naturvärden under vatten
- Erityisalue - Specialområde

Merialuesuunnittelussa tunnistetut yhteydet ja yhteystarpeet - Förbindelser och förbindelsebehov som identifierats i havsplaneringen
- Ekologinen yhteys - Ekologisk förbindelse
- Johdot, kaapelit ja putket - Ledningar, kablar och rör
- Matkailu- ja virkistysyhteys - Turism- och rekreationsförbindelse
- TEN-T- toiminnallinen yhteys - TEN-T-funktionell förbindelse
- Toiminnallinen yhteys - Funktionell förbindelse

Tausta-aineistot - Bakgrundsmaterial
- Talousvyöhykeraja - Ekonomiska zonens gräns
- Aluevesiraja - Territorialvattengräns

SATAKUNTALIITTO Regional Council of Satakunta

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND

SUOMENLAHTI

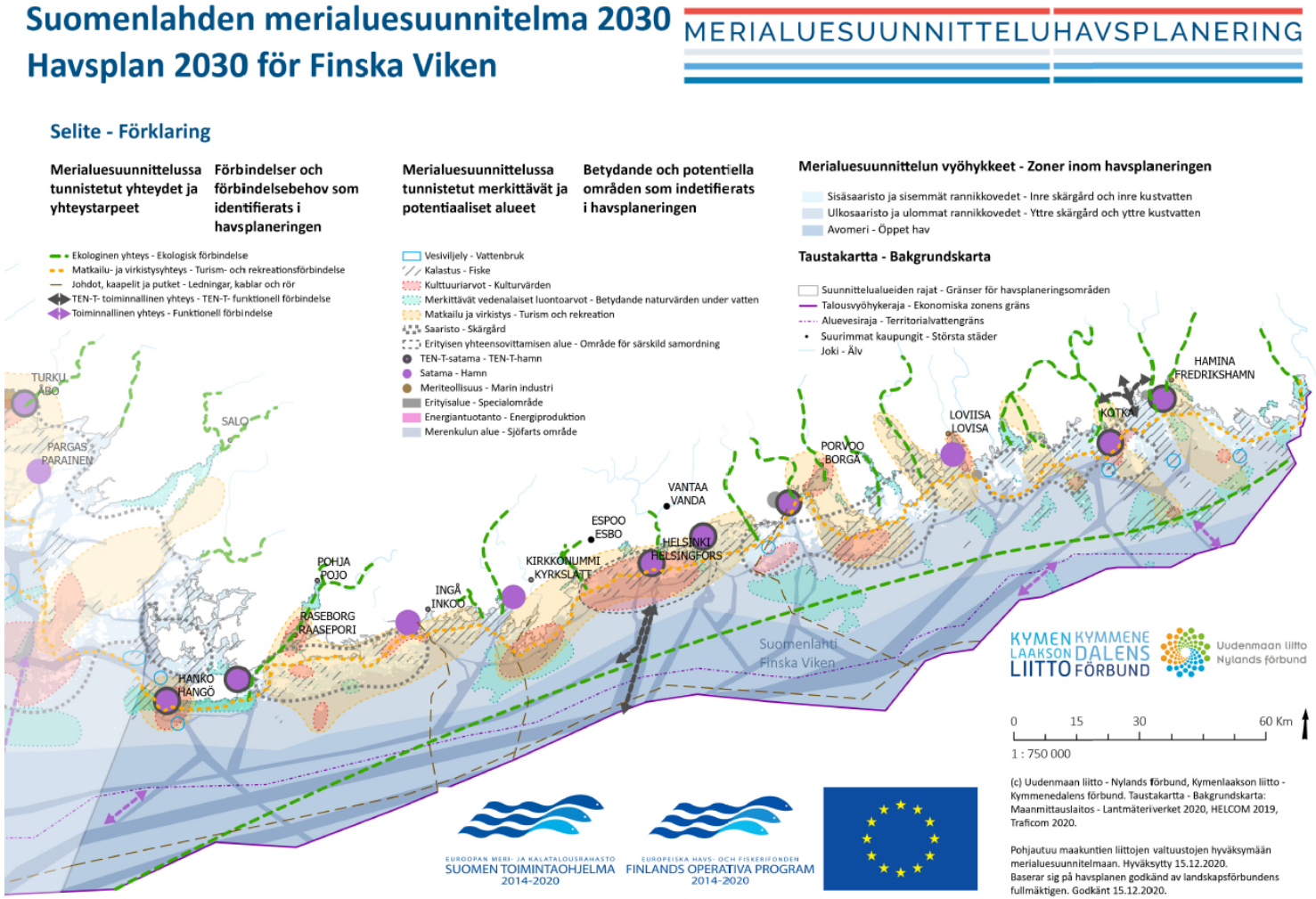

- Suomenlahdella kalastuksen ja vesiviljelyn kokonaisvolyymi on muita suunnittelualueita pienempi, mutta suunnitteluhaasteet ovat paljolti samoja
- Vaelluskalakysymys on tärkeä: Ekologiset yhteydet (joet) osoitettu suunnitelmassa
- Vedenalaiset merkittävät luontoalueet osoitettu suunnitelmassa, alueiden määrittelyssä kutualueet tärkeitä
- Vesien tila Suomenlahdella tyydyttävä tai välttävä
- Vesien tilan ohella virkistyksen ja matkailun paineet koettiin ristiriitaisiksi vesiviljelyn kanssa, toisaalta kalastuksen merkitys virkistyksessä on merkittävä
- Prosessin aikana vesiviljelystä vastakkaisia näkemyksiä Itämeren tilan vuoksi -> Vesiviljelyn merkinnät (3+3 kpl) strategisempia kuin muilla suunnittelualueilla, tämä liittyy viranomaispalautteeseen

www.merialuesuunnittelu.fi
www.merialuesuunnitelma.fi

eMSP NBSR